

Streszczenie

Związek Ludowo-Narodowy był prawicową partią polityczną polskiego ruchu narodowego, istniejącą w latach 1919-1928. Działacze partii mieli poważny wpływ na kształt polityki zagranicznej i wewnętrznej w pierwszych latach istnienia II Rzeczypospolitej. Po siłowym przejęciu władzy przez Józefa Piłsudskiego w maju 1926 r. ich rola polityczna zmalała, a sama partia uległa po wyborach parlamentarnych w 1928 r. przekształceniu w Stronnictwo Narodowe. Celem rozprawy był opis i analiza struktur, działalności i wpływów politycznych ZLN na terenie województwa kieleckiego.

Partia miała charakter ogólnopolski. Przez cały okres istnienia bazowała na programie, uchwalonym w październiku 1919 r. Jego istotą był nacjonalizm. Interesy narodu polskiego traktowano jako priorytet, a za główny cel polityczny stawiano budowę polskiego państwa narodowego. Niechętnie odnoszono się do pomysłów autonomii dla mniejszości narodowych oraz radykalnych projektów społeczno-gospodarczych, propagowanych przez ugrupowania lewicowe. Po 1926 r. partia zaczęła ewoluować coraz mocniej w kierunku jeszcze silniejszego związku narodu polskiego z Kościołem oraz krytykować niektóre aspekty demokracji parlamentarnej. Z przeprowadzonych badań wynika, że działacze ZLN w województwie kieleckim wyrażali pełne poparcie dla programu politycznego partii. Wiele energii poświęcili na polemikę z partiami lewicowymi oraz na zwalczanie wpływów gospodarczych i politycznych mniejszości żydowskiej.

Władze partii stanowił Zarząd Główny i Rada Naczelna z siedzibą w Warszawie. Bieżącą pracę organizacyjną koordynował Sekretariat Główny. Struktury organizacyjne ZLN opierały się na kołach terenowych, które podlegały Zarządom i Radom Powiatowym, te zaś – Zarządom i Radom Wojewódzkim. Wyniki analizy źródłowej wykazały, że w województwie kieleckim działacze narodowi prowadzili intensywną akcję budowy struktur w latach 1919-1926, zakończoną częściowym sukcesem. Po 1926 r. liczebność struktur ZLN zaczęła maleć, co wynikało z porażki, poniesionej przez obóz narodowy w walce o władzę.

Związek Ludowo-Narodowy był partią elitarną, ale jednocześnie demokratyczną, dlatego dużą wagę przywiązywał do prowadzenia parlamentarnych i samorządowych kampanii wyborczych. Wokół partii istniało kilka organizacji pomocniczych, które pozwalały rozszerzać zasięg oddziaływania na różne grupy społeczno-zawodowe. Zrealizowane badania wykazały, że w województwie kieleckim członkowie i sympatycy ZLN brali udział w kampaniach wyborczych, angażowali się w działalność organizacji pomocniczych oraz prowadzili intensywną aktywność wydawniczą. Propagowali w ten sposób wszystkie najważniejsze idee ruchu narodowego.